

Ο καθεδρικός ναός του Αγίου Μάμαντος στην κατεχόμενη Μόρφου

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)



Ο ναός ανήκει στον λεγόμενο φραγκοβυζαντινό ρυθμό και συνδυάζει τη γοτθική τρίκλιτη βασιλική με τον βυζαντινού τύπου τρουλλαίο ναό. Παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με το καθολικό της Μονής του Αγίου Νεοφύτου στην Πάφο, που είναι της ίδιας χρονολογικής περιόδου (16ος αιώνας). Τα τρία κλίτη διαχωρίζονται από δύο κιονοστοιχίες με πέντε κίονες ή κάθε μία. Τα τόξα που ενώνουν τους κίονες είναι ημικυκλικά και ξεκινούν από ψευδογοτθικά κιονόκρανα.

Στο μέσο του βόρειου τοίχου του ναού ανοίγεται τυφλό τόξο με περίτεχνο λαξευτό διάκοσμο και στεγάζει τη μαρμάρινη σαρκοφάγο του Αγίου Μάμαντος του 3ου αιώνα μ.Χ. Από τη σαρκοφάγο οι πιστοί λαμβάνουν αγιασμένο έλαιο, το οποίο χρησιμοποιούν για τις θεραπείες κυρίως των ασθενειών των αυτιών. Το ανατολικό άκρο του βόρειου κλίτους είναι αφιερωμένο στην Αγία Τριάδα (εορτάζει τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος) και στους γονείς του αγίου Μάμαντος, αγίους Θεόδοτο και Ρουφίνα (εορτάζουν στις 31 Αυγούστου) και το αντίστοιχο του νότιου

κλίτους είναι αφιερωμένο στην Αγία Άννα (εορτάζει στις 25 Ιουλίου και στις 9 Δεκεμβρίου). Οι άγιες Τράπεζες και των δύο παρεκκλησίων καθώς και οι Προθέσεις τους διανοίγονται στον ανατολικό τοίχο.

Αρχικά ο ναός έφερε χαμηλό κτιστό τέμπλο με μαρμάρινα θωράκια, πάνω στο οποίο τοποθετήθηκε ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο, που χρονολογείται στον 16ο αιώνα, αλλά έχει υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις. Οι τοιχογραφίες στις δυτικές πλευρές των δύο κίωνων, που είναι ενσωματωμένοι στο εικονοστάσιο παριστάνουν τους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο. Στην κόγχη της Πρόθεσης υπάρχει τοιχογραφία με τον Άρτο της Ζωής. Οι τοιχογραφίες χρονολογούνται στον 16ο αιώνα. Το ξυλόγλυπτο κιβώριο που καλύπτει την αγία Τράπεζα, το σημαντικότερο ίσως κιβώριο που σώζεται στην Κύπρο χρονολογείται γύρω στα μέσα του 16ου αιώνα και η ζωγραφική του υπογράφεται από τον ζωγράφο Σίλβεστρο Αξιώτη.

Ο ναός του Αγίου Μάμαντος είναι κτισμένος με πωρόλιθο στα ερείπια δύο παλαιοχριστιανικών βασιλικών και ενός μεσοβυζαντινού ναού, ο οποίος φαίνεται ότι παρέμεινε σε χρήση πιθανώς μέχρι την ανέγερση του σημερινού ναού στο α΄ μισό του 16ου αιώνα από τον φεουδάρχη της περιοχής Ευγένιο Συγκλητικό. Μέσα στο ναό εντοπίστηκαν μεσαιωνικές ταφές, στοιχείο που οδηγεί ότι αυτός χρησιμοποιήθηκε και ως κοιμητηριακός. Ήδη από τον 16ο αιώνα ο ναός αποτελούσε καθολικό Μονής αφιερωμένης στον Άγιο Μάμαντα. Τη Μονή επισκέφθηκε το 1727 και το 1735 ο Ρώσος περιηγητής Βασίλειος Μπάρσκυ. Κατά την επίσκεψή του το 1727 περιέγραψε τον ναό, ενώ κατά το 1735 σχεδίασε το μοναστήρι. Σε μαρμάρινο κίονα της δυτικής εισόδου ο Μπάρσκυ άφησε γραπτή ενθύμηση της επίσκεψής του στο ναό.

Το 1907 στη δυτική και τη βόρεια πλευρά κατασκευάστηκε υπόστεγο (ηλιακός) από τον εργολάβο Γεώργιο Ασιώτη από το Καϊμακλί. Την ίδια εποχή έγινε και το λιθανάγλυφο προσκυνητάρι στη δυτική πλευρά του ναού. Το 1918 κτίστηκε το κωδωνοστάσιο στη βορειοανατολική γωνιά του ναού.

Ο ναός πανηγυρίζει στις 2 Σεπτεμβρίου και την Κυριακή των Βαΐων. Πριν από την τουρκική εισβολή γινόντουσαν μεγάλες εμποροπανηγύρεις και πλήθη πιστών προσέτρεχαν στην χάρη του Αγίου.

Ο ναός κατελήφθη το 1974 από τα τουρκικά στρατεύματα και μετατράπηκε σε «μουσείο εικόνων». Στον ναό φυλάσσεται προσωρινά και η θαυματουργή εικόνα του Χρυσοσώτηρος από την κατεχόμενη Ακανθού. Από το 2004 τελείται στον τουρκοκρατούμενο ναό από τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Μόρφου κ. Νεόφυτο Εσπερινός και θεία Λειτουργία την 1η και 2α Σεπτεμβρίου αντίστοιχα, για την

εορτή του Πολιούχου αγίου της Μόρφου Μεγαλομάρτυρος Μάμαντος. Στις φετινές (2014) εορταστικές ακολουθίες θα παραστεί και ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος.

Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για τη διοργάνωση της πανηγύρεως η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Αγίου Μάμαντος Μόρφου συνεργάζεται με τους Δήμους Μόρφου και Ακανθούς, προς τους οποίους ευχόμαστε το ποθούμενον ως τάχιστα!







Δρ Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου, Βυζαντινολόγος
Μέλος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Καθεδρικού
Ναού Αγίου Μάμαντος Μόρφου

Πηγή: churchofcyprus.org.cy